



ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Аудіовізуального мистецтва та медіатехнологій Дизайну Образотворчого мистецтва	Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Кафедра	Міжкультурної комунікації в креативних індустріях	Рік навчання	1
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво В2 Дизайн В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Семестри	1

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕДАГУВАННЯ
НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Семестр 1 (осінь 2025)

Викладач	Калашник Оксана Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації в креативних індустріях
E-mail	kalashnyk.oksana@ksada.org
Заняття	За розкладом (3 години на тиждень)
Консультації	Щопонеділка 12.00 – 13.00
Адреса	ауд. 301, поверх 3, корпус 2, вул. Мистецтв, 6
Телефон	(057) 706-02-46 (кафедра МККІ)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронне листування (Google Classroom). Усі виконані завдання подаються виключно через Google Classroom. Файли підписувати у такий спосіб: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст – doc, docx, ілюстрації – jpeg, pdf*. Роботи, надіслані через інші канали (месенджери), не приймаються до розгляду. Термін завантаження завдань визначається в Google Classroom.

Семестрові консультації відбуваються згідно з графіком консультацій.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

Аспірант набуває необхідних знань, умінь і навичок при впорядкуванні матеріалу дисципліни та розробці її теоретичної і методичної стратегії. Навчальна дисципліна дозволяє розширити знання аспірантів про композицію писемного наукового тексту, мовні засоби наукового тексту, допомогти їм оволодіти важливими процедурами сучасного наукового письма, розвинути потребу в нормативному використанні засобів наукової мови для успішної презентації результатів наукової діяльності.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Опорний конспект лекцій.
2. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навчальний посібник. – К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
3. Культура наукової мови: навчальний посібник: / Н. О. Лисенко, Н. В. Піддубна, О. О. Телешкіна. – Х. : Тім Пабліш Груп, 2015. 224 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 426 с.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, Microsoft PowerPoint.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Теорія і практика редагування наукового тексту» є розширення уявлень аспірантів про українську наукову мову, мовні засоби наукового тексту, засвоєння аспірантами комплексу теоретичних і практичних знань з основ побудови, редагування наукового тексту, необхідних для фахової підготовки власних наукових текстів з метою оприлюднення результатів наукової діяльності, а також підготовки власного рукопису дисертації для її прилюдного захисту. Унікальність навчальної дисципліни полягає у формуванні академічної культури дослідника, творчому застосуванні мовленнєвих умінь у продукуванні текстів наукових жанрів.

Завдання дисципліни зумовлені встановленими для аспірантів дослідницькими компетенціями і спрямовані на формування теоретичної та практичної складових редагування наукових текстів із проблем аудіовізуального мистецтва, дизайну, образотворчого мистецтва; оволодіння навичками складання тексту наукового стилю, бездоганного у стилістичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному аспектах; опанування технології роботи з науковим текстом, розвиток умінь і навичок мовностилістичного аналізу наукового тексту; формування в аспірантів навички адекватної мовної репрезентації результатів науково-дослідницької роботи в межах обраного фаху; виховання мовного смаку і мовного чуття наукового слова.

КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДИСЦИПЛІНА

СК 1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, дизайну,

мистецтвознавства та дотичних до них міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з аудіовізуального мистецтва та виробництва, дизайну, мистецтвознавства та суміжних галузей.

СК 3. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень українською та іноземними мовами, розуміння іншомовних наукових текстів.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 7. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми аудіовізуального мистецтва та виробництва, дизайну державною та іноземними мовами, оприлюднювати результати досліджень в наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

РН 8. Вільно презентувати й обговорювати усно і письмово результати досліджень, наукові та прикладні проблеми мистецтвознавства державною та іноземною мовами, відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни передбачає надання аспірантам необхідних знань, умінь і навичок написання і редагування наукових текстів, а саме: правила побудови наукового тексту; етапи підготовки й вимоги до оформлення наукової статті, тез; використання цитат і засобів текстового зв'язку в наукових дослідженнях; скорочення і переноси в наукових текстах; усунення типових лексичних огріхів в науковому мовленні (пароніми, плеоназми, тавтології, кальки тощо); рекомендації до написання анотації; використання вставних конструкцій в наукових текстах; рекомендації до написання рецензії на наукову статтю; правила цитування; правила оформлення бібліографічних покликань; особливості оформлення бібліографічного переліку.

Дисципліна вивчається упродовж одного семестру 1-го курсу. Навчальний матеріал розподілено на 2 змістові модулі (3 кредити ECTS, 90 навчальних годин: 10 – лекції, 20 – практичні заняття, 60 – самостійна робота).

МОДУЛЬ 1.

ТЕМА 1. Наукова мовна культура – основа професійної діяльності дослідника.

ТЕМА 2. Науковий стиль сучасної української літературної мови.

ТЕМА 3. Стилїстика наукових текстів.

МОДУЛЬ 2.

ТЕМА 4. Продуктивні й репродуктивні різновиди мовленнєвої діяльності.

ТЕМА 5. Мовні особливості наукового стилю.

ТЕМА 6. Особливості оформлення наукової роботи.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. Лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота аспірантів спрямована на закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи: пошук додаткової інформації та її аналіз у відповідності до теми власної науково-дослідної роботи, підготовка усних доповідей за лекційними темами дисципліни. Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу практичної та самостійної роботи.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація		Національна	Бали	ECTS
			А (внутрішня)				
відмінно	90–100	A	A+	98–100	задовільно	64–74	D
			A	95–97		60–63	E
			A-	90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B			незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	1–34	F
	75–81	C					

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Опанування курсу відбувається в онлайн-форматі через Google Meet та Google Classroom. Аспірант зобов'язаний приєднуватися до занять вчасно для перевірки справності обладнання та уникнення технічних затримок. Здобувач повинен мати ввімкнену камеру та мікрофон (за потреби), щоб підтвердити свою присутність на занятті. Виключення можливі лише з дозволу викладача або у разі вимкнення світла з певних причин. Використання сторонніх програм або ресурсів, не пов'язаних з навчанням (соцмережі, ігри тощо), під час занять, забороняється.

Аспіранти повинні дотримуватись академічної етики у віртуальному середовищі: повага до викладача і одногрупників, відсутність перебивань, некоректних висловлювань та небажаних шумів у мікрофоні.

Технічні проблеми (нестабільне інтернет-з'єднання, несправність пристрою тощо) не звільняють від обов'язку засвоїти пропущений матеріал. У таких випадках здобувач повинен повідомити викладача та виконати завдання самостійно.

У разі відрядження, хвороби тощо викладач має право перенести заняття на інший день або час за попередньою узгодженістю з аспірантами та завідувачем кафедри.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Аспірант повинен виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану. В обов'язковому порядку відвідувати всі види навчальних занять, які передбачені навчальним планом. Пропускати заняття без поважних причин неприпустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Якщо аспірант пропустив певну тему, він повинен самостійно опрацювати матеріал і на наступному занятті відповісти на ключові запитання.

У випадку оголошення повітряної тривоги або необхідності перебування в укритті, здобувач має право негайно від'єднатися від онлайн-заняття для забезпечення особистої безпеки. Викладач враховує зазначені обставини як поважні причини відсутності або несвоєчасного виконання завдань.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Аспіранти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, під час складання заліку тощо). Якщо під час рубіжного контролю аспірант списує, він втрачає право отримати бали за тему. Якщо факт академічної недоброчесності зафіксовано під час заліку – аспірант отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні покликання: https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2022/09/Додаток-3.-Проект-ЗУ-Про-академічну_доброчесність_липень2022.pdf.

Положення про академічну доброчесність у Харківській державній академії дизайну і мистецтв: <https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2024/05/polojennya-honesty-2020.pdf>.

РОЗКЛАД КУРСУ

Навч. тиждень	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
МОДУЛЬ 1						
1	1	лекція/ практичне заняття	Наукова мова як комунікативний феномен. Особливості усного і писемного наукового мовлення. Лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця.	1/1	Усне опитування	Виконання практичних завдань
2	2	лекція/ практичне заняття	Сутність та особливості наукового стилю української мови: сфера вживання, призначення, жанри реалізації. Підстилі наукового стилю. Цитати і засоби текстового зв'язку в наукових дослідженнях. Скорочення і переноси в наукових текстах. Види наукових і навчальних видань.	2/2	Усне опитування	Виконання практичних завдань
3	3	лекція/ практичне заняття	Терміни як лексична особливість наукового тексту. Синтаксичні особливості наукового мовлення. Пунктуація в науковому тексті. Загальні вимоги до оформлення елементів тексту. Абзац як архітектонічна одиниця наукового тексту. Структура абзацу. Загальні правила набору тексту.	2/4	Усне опитування	Виконання практичних завдань Контрольна робота
МОДУЛЬ 2						
4, 5	4	лекція/ практичне заняття	Наукова стаття як продуктивний вид наукової діяльності. Тези як вид мовленнєвої діяльності. Найбільш поширені в тезах мовленнєві формули. Етапи підготовки наукової статті (формулювання назви, розроблення орієнтовного	2/5	Усне опитування	Виконання практичних завдань Написання

			плану (змісту) статті). Анотація як писемна форма репродуктивної мовленнєвої діяльності. Структура тексту анотації. Рекомендації до написання анотації. Слова і словосполучення, найбільш уживані в анотаціях. Рецензія як писемна форма продуктивної наукової діяльності. Структура тексту рецензії. Найбільш уживані в тексті рецензії формулювання.			анотації до пропонованої статті Написання рецензії на прочитаний матеріал
5, 6	5	лекція/ практичне заняття	Нормативність сучасної української мови. Типові лексичні огріхи в науковому мовленні та їх усунення. Складні випадки слововживання в науковому мовленні (пароніми, плеоназми, тавтології, кальки). Загальні специфічні ознаки та морфологічні особливості наукових текстів. Вставні конструкції в наукових текстах. Складні випадки узгодження присудка з підметом. Складні випадки керування в наукових текстах.	2/6	Усне опитування	Виконання практичних завдань
6	6	лекція/ практичне заняття	Нумерація, таблиці, ілюстрації, додатки. Правила цитування. Правила оформлення бібліографічних покликань. Особливості оформлення бібліографічного переліку.	1/2	Усне опитування	Виконання практичних завдань
		Залік			Усне опитування	Укладання словника фахової термінології за темою дисертації

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

№	Форма звітності	Бали
1.	Контрольна робота	0–20
2.	Написання анотації до пропонованої статті	0–15
3.	Написання рецензії на прочитаний матеріал	0–20
4.	Укладання словника фахової термінології за темою дисертації	0–25
5.	Залік	0–20
	Усього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання		
	0–20	
A+	20	Аспірант у повному обсязі опанував теоретичний і практичний матеріал, теми самостійного курсу, виявив креативне мислення під час опрацювання завдань, аргументовано й логічно обґрунтував методику виконання завдань. Відповів на додаткові запитання, додатково брав участь в експериментальних дискурсах за темою дослідження. Досконало володіє мовою в усній і писемній формах.
A	17–19	Аспірант у повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою, виявив усебічні, систематичні та глибокі знання навчального програмного матеріалу, володіє високою мовленнєвою культурою в усній і писемній формах. Допускається описка чи незначна помилка у виконаних завданнях.
A-	16	Аспірант у повному обсязі опанував матеріал теми, знання відповідають високим вимогам, але при цьому була допущена неточність та 1-2 помилки у відповідях на запитання.
B	12–15	Аспірант у повному обсязі опанував матеріал теми, але припустився декількох незначних помилок, добре опанував українську мову, володіє фаховою термінологією, припустившись при цьому не більше 2-х помилок чи 3-х неточностей при виконанні завдань.
C	8–11	Аспірант у повному обсязі опанував матеріал теми, але припустився значних помилок, володіє українською мовою, фаховою термінологією, основами стилістики наукових текстів, але поверхово, має навички редагування текстів, припустившись при цьому не більше 6-7-ми помилок (граматичних, стилістичних тощо).
D	4–7	Аспірант не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні зі значними недоліками (недостатньо розкрита тема, невеликий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), володіє на прийнятному рівні усною формою української мови, але відповіді на запитання дає неповні й неточні, припустився грубих помилок при виконанні практичних завдань з редагування (не більше 10-ти).
E	1–3	Аспірант не опанував матеріал теоретичного та самостійного курсу в достатньому обсязі, в цілому вирішив основні поставлені завдання, але виконана робота має велику кількість значних недоліків (відсутність змістовного аналізу, логічного обґрунтування завдання, помилки в обробці матеріалу, несвоєчасне подання виконаної роботи на залік без поважної причини тощо).
	0	Пропуск рубіжного контролю.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Городенська К. Українське слово у вимірі сьогодення. К.: КММ, 2019. 208 с.
2. Калашник О. В., Олексенко О. А., Халіман О. В. Художня семантика й стилістика займенника в українській інтимній поезії II пол. XX – поч. XXI ст.: монографія.

Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2022. 160 с.

3. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посібник. Київ: Знання, 2008. 423 с.
4. Культура наукової мови: навчальний посібник: / Н. О. Лисенко, Н. В. Піддубна, О. О. Тележкіна. Х. : Тім Пабліш Груп, 2015. 224 с.
5. Маленко О., Борисов В. Українське мовознавство як науковий дискурс: історія, теорія, практика: навчальний посібник. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. 164 с.
6. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : Підручник. К.: Вища школа, 2003. 462 с.
7. Мацько Л. І., Денискіна Г. О. Українська наукова мова (теорія і практика) : навчальний посібник. Тернопіль, 2011. 272 с.
8. Мацько Л., Кравець Л. Культура української фахової мови : навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
9. Онуфрієнко Г. Науковий стиль української мови. Київ: Центр учбової літератури. 2021. 426 с.
10. Основи наукового мовлення: навчальний посібник: / С. А. Бронікова та ін.; за ред. І. М. Плотницької, І. Р. Ленди. Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2021. 252 с.
11. Партико З. В. Основи редагування: підручник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 332 с.
12. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
13. Стахів М. Український комунікативний етикет : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 248 с.
14. Український правопис з коментарями та примітками до нової редакції. Х.: Ранок, 2020. 320 с.

Словники

1. Білоус М., Сербенська О. Екологія українського слова. Практичний словник-довідник. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Франка, 2005. 88 с.
2. Бук С. 3000 найчастотніших слів наукового стилю сучасної української мови / Наук. ред. Ф. С. Бацевич. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 192 с.
3. Дзюбишина-Мельник Н. Я., Дужик Н. С., Єрмоленко С. Я., Ленець К. В., Пустовіт Л. О. Культура мови на щодень / НАН України; Інститут української мови / С. Я. Єрмоленко (ред.). К.: Довіра, 2000. 170 с.
4. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко (ред.). К.: Либідь, 2001. 224 с.
5. Пасічний А. М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. 216 с.
6. Практичний словничок нормативних висловів / Упоряд. А. Сербенська. Львів: НТШ, 2002. 35 с.
7. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля К., 2006. 716 с.
8. Словник мистецьких термінів / Г. Сотська, Т. Шмельова. Херсон: «Стар», 2016. 52 с.
9. Словник української мови [Текст]: у 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. К.: Наукова думка, 2010.
10. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний,

О. Сербенська, З. Терлак. К.: Знання, 2004. 367 с.

11. Словник-довідник термінів з дизайну українською та англійською мовами: навчально-методичний посібник для студентів всіх рівнів навчання за спеціальністю 022 «Дизайн» / упор. Т. Казіміренко. Львів–Торунь: Liga-Pres, 2025. 64 с.

12. Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2000. 87 с.

13. Українська мова: Енциклопедія / НАН України; Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні; Інститут української мови / В. М. Русанівський (голова ред. кол.). 2. вид., випр. і доп. К.: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

14. Фразеологічний словник української мови. У 2-х книгах. Друге видання. К.: Наукова думка, 1999. Кн. 1, 2.

15. Шевчук С. В. Разом, окремо, через дефіс. А–Я: Орфографічний словник: 32000 слів: Найуживаніші слова і словосполучення. Найновіші запозичення. Спеціальна різногалузева термінологічна лексика. К.: А.С.К., 2006. 416 с.

Інформаційні ресурси

1. «ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну» (Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв). [Електронний ресурс] : URL: <https://hudprom.org.ua/index.php/hp>.
2. Дисertaції України. URL : <https://dissertation.com.ua/catalog/25>.
3. Енциклопедія сучасної України. URL :: <https://esu.com.ua>.
4. Закон України «Про академічну доброчесність». URL : <https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2022/09/Додаток-3.-Проект-3У-Про-академічну-доброчесність-липень2022.pdf>.
5. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.
6. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України. URL: <https://www.inmo.org.ua/library.html>.
7. Наукова періодика України. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.
8. Сайт Українського мовно-інформаційного фонду НАН України. URL : <http://www.ulif.org.ua>.